

УДК 330.3

М. А. Варламова,
здобувач, Вінницький національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПЕРЕРОБНИХ ГАЛУЗЕЙ АПК

M. Varlamova,
PhD Seeker, Vinnytsia National Agrarian University

ORGANIZATIONAL SUPPORT OF INVESTMENT-INNOVATION PROCESSING BRANCHES OF AGROINDUSTRIAL COMPLEX

У статті розглянуто аспекти організаційного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів переробних галузей АПК. У напрямі створення організаційного забезпечення запропоновано сформуванню кластерну інвестиційно-інноваційну стратегію, яка включає в себе інноваційні та інформаційні стратегії у вертикально і горизонтально інтегрованих структурах з метою отримання економічного, соціального та екологічного ефектів у сільському господарстві.

The article deals with aspects of organizational support investment and innovation processes processing industries. Towards the creation of organizational support offered to form a cluster of investment and innovation strategy that includes innovation and information strategy in a vertically and horizontally integrated structures in order to generate economic, social and environmental effects of agriculture.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційний процес, кластер, забезпечення.

Key words: investment and innovation process, cluster, software.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Відродження та ефективне функціонування переробної галузі в даний час можливе тільки на основі переходу до інноваційного зростання за умови активізації використання її власної ресурсної бази та активної підтримки з боку державних, регіональних і муніципальних органів влади через відпрацювання організаційно-економічних механізмів, орієнтованих на зміцнення конкурентних позицій галузі.

Кожний регіон, відповідно до характерних для нього особливостей та власного потенціалу, має чимало засобів і способів впливу на інвестиційно-інноваційну діяльність у переробній сфері. Тобто у окремому регіоні удосконалення інвестиційно-інноваційної діяльності потребує індивідуального підходу, з урахуванням його економічного розвитку, інноваційного потенціалу. Важливим при цьому є вивчення організаційного забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності процесів у переробних галузях АПК, оскільки за його допомогою регіони можуть сприяти її розвитку і активізації, підвищенню ефективності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню інвестиційно-інноваційних процесів присвячена велика кількість праць. У багатьох із них описана інвестиційно-інноваційна діяльність на рівні країни або регіонів в цілому, без аналізу конкретної галузі. (Г.І. Фролова, Д.С. Покришка, Г.В. Цадо, О.М. Чорна, В.А. Колодка).

Значна кількість праць присвячена дослідженню інвестиційно-інноваційної діяльності в окремих галузях. Зокрема в переробній галузі дане питання знайшло відображення у роботах таких авторів як І. В. Кушнір,

С.В. Нездоля, О.В. Щербаніна, І.О. Кудирко, В.М. Яценко, В.С. Бобок, В.Р. Чаплінський.

Вивчення результатів досліджень дозволило зробити висновок, що недостатньо дослідженими залишаються окремі аспекти організаційного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів у переробних галузях на регіональному рівні.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає у визначенні шляхів організаційного забезпечення інноваційного зростання переробних галузей в сучасних умовах.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Організаційне забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів передбачає забезпечення підтримки та створення необхідних організаційних структур, здійснюючих дії з ініціювання, розвитку і контролю над досягненням поставлених цілей [1]. Організаційну основу тут становлять: державні спеціалізовані структури різних рівнів управління; банківська система та інші інституціональні інвестори (фінансові, інвестиційні, страхові компанії); а також інвестиційні посередники та консультанти. На рівні регіонів спостерігається різноманіття спеціалізованих організаційних структур, до компетенції яких входить регулювання регіональних інвестиційних процесів, заходів, проектів і програм.

В основі організаційного забезпечення лежить формування стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку переробної сфери АПК. З нашої точки зору, у загальному вигляді процес формування стратегії інвестиційно-інноваційної діяльності переробної галузі повинен складатися з трьох наступних етапів:

1. Створення інновації.
2. Обґрунтування вибору джерел інвестиційних ресурсів для реалізації запропонованої інновації.
3. Оцінка оптимальності структури інвестиційних ресурсів.
4. Формування рекомендацій щодо поліпшення структури інвестиційних ресурсів підприємства харчової промисловості.

Кожен з цих етапів потребує детального аналізу, що вимагає залучення до інвестиційно-інноваційного процесу значної кількості учасників та організації їх ефективної взаємодії.

Вважаємо, що одним з перспективних шляхів у створенні організаційного механізму інвестиційно-інноваційних процесів є використання кластерних технологій.

М. Портер визначає кластер як географічно сконцентровану групу взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, а також пов'язаних з ними організацій (органи державного управління, інфраструктурні компанії, освітні установи, торговельні об'єднання), що діють у певній сфері і взаємодіють один з одним [2].

Кластерний підхід має низку переваг: значне стимулювання розвитку регіональної економіки: поліпшення торгового балансу регіону, збільшення зайнятості населення, зростання відрахувань до бюджету тощо; об'єднання базисних нововведень на певному відрізку часу і в певному економічному просторі і створення на цій основі системи передачі нових знань і технологій; допустимість використання всіляких джерел технологічних знань і зв'язків; форсування розповсюдження "сукупного інноваційного продукту" по мережі взаємозв'язків у загальному регіональному та економічному просторі; поліпшення рівня якості продукції

Вінницька область, більшість населення якої мешкає у сільській місцевості і яка має значний природний потенціал і традиції у галузі виробництва й переробки продуктів харчування, у значній мірі залежить від сільського господарства, сектор економіки якого не розвинений настільки, щоб випускати та експортувати за межі області рентабельну продукцію з більш високою доданою вартістю. Тому об'єднання економічних суб'єктів у ланцюги постачань та кластери необхідне для зв'язування сільськогосподарських виробників із підприємствами харчової промисловості та забезпечення випуску продукції з більшою доданою вартістю. Це вимагатиме подальшого розвитку ринкових послуг і підвищення ефективності обслуговування.

Оскільки сільськогосподарське виробництво, поряд із харчовою промисловістю, значно сприяє розвитку економіки області, воно може надати початковий поштовх для розвитку сучасної переробної та обробної галузей, а також покращити потрібні зв'язки між селом і містом.

Проект Підтримка сталого регіонального розвитку (SSRD), який фінансується ЄС, допомагає в розбудові Кластеру в Вінницькій області, надає технічну допомогу для зміцнення місцевого потенціалу і підтримує встановлення продуктивних відносин між усіма потенційними учасниками кластера, сприяє створенню в області мережі фермерів в рамках кооперативних утворень як важливого елемента Кластеру харчової промисловості, сприяє розбудові партнерських відносин між виробниками та переробниками сільськогосподарської продукції [3].

На наш погляд, ефективного функціонування кластеризації переробної галузі може бути забезпечене шляхом надання сформованому кластеру інноваційного характеру.

Інноваційний кластер — це цілеспрямовано створена група організацій, що діють на підставі низки центрів таких, як центр активізації наукових знань і бізнес-ідей, центр підготовки висококваліфікованих фахівців тощо. Дане визначення інноваційного кластеру, природно, обмежує системне поняття "інноваційний" як здатний ефективно адаптуватися до змін зовнішнього середовища, але є робочим і дозволяє сформулювати завдання як точного опису подібного кластера, так і визначення ступеня його інноваційності [4].

На нашу думку, важливим є введення до структури інноваційного кластера інфраструктури грошового капіталу, істотними функціями якого є: організація та обслуговування грошового обороту, об'єднання необхідних грошових ресурсів на конкретних напрямках і в сферах діяльності організацій — учасниць інноваційного кластера (рис. 1). Саме участь інститутів грошового капіталу в кластерних формуваннях дає можливість досягти стратегічних вигод, пов'язаних з підвищенням мобільності розвитку і реалізації технологічного потенціалу всієї групи.

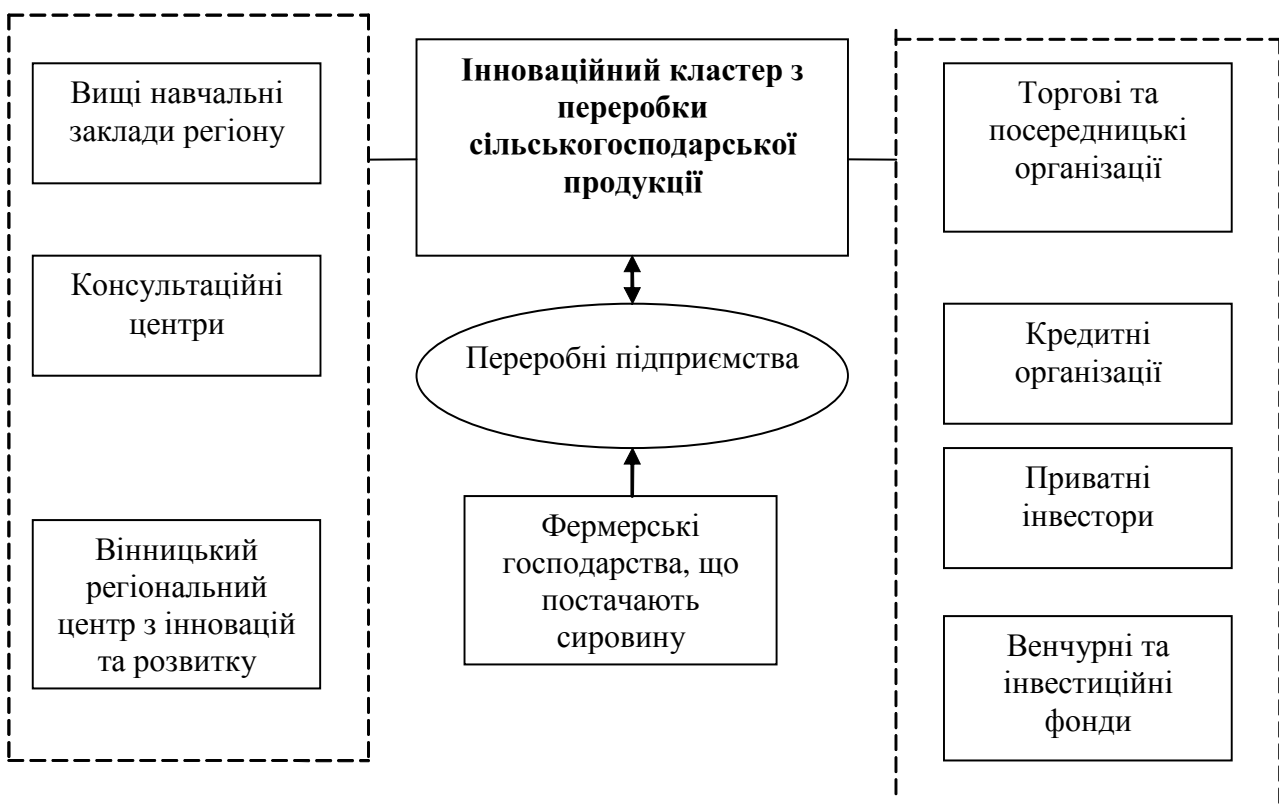
Таким чином, найбільш перспективною формою співпраці в переробних галузях, на наш погляд, є інвестиційно-інноваційний комплекс, що використовує принципи кластерних технологій. Кластер повинен виступати координатором інвестиційно-інноваційної діяльності переробних підприємств з метою підвищення рівня інвестиційної привабливості галузевих підкомплексів регіону.

Однією з проблем ефективного функціонування кластерів як у Вінницькій області, так і в Україні в цілому, є відсутність нормативно-правового визнання кластеру. На сьогодні у вітчизняному законодавстві не існує визначення поняття "кластер", його видів, особливостей створення і функціонування. Зокрема у Господарському Кодексі України відсутнє поняття "кластера" як територіального об'єднання підприємств. Розробленими, але не затвердженими залишаються проекти нормативно-правових актів щодо формування засад державної політики у сфері кластеризації економіки такі як "Концепція створення кластерів в Україні" (Міністерство економіки України, 2008 р.), "Національна стратегія формування та розвитку транскордонних кластерів" (Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, 2009 р.)

Відсутність нормативно-правового регламентування створення кластерної організації виробництва, визнання кластера як самоврядного господарського об'єднання підприємств унеможливорює поширення на нього існуючих та розробки нових, спеціалізованих програм державної підтримки.

Отже, необхідно на законодавчому рівні закріпити діяльність кластерів, а саме: створити нормативне визначення кластеру, його видів, комплексу заходів щодо створення кластерів в Україні. Це сприятиме залученню до участі у кластері перспективних учасників та стимулюватиме процес кластеризації у різних галузях, включаючи переробну.

Окрім формування кластера також пропонується створення інформаційної системи у формі офіційного державного сайту, що поєднував би інтереси інвесторів та підприємців та надавав широкий доступ до інформації для інвесторів щодо інноваційних проектів переробних підприємств АПК.

*Інтелектуальна
складова*

Грошова складова

Рис. 1. Модель кластеру з переробки сільськогосподарської продукції Вінницької області

Джерело: розробка автора.

ВИСНОВКИ

Організаційне забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів в переробних галузях АПК пропонується формувати на основі створення кластерних технологій інноваційного типу. Інноваційний кластер — це цілеспрямовано створена група організацій, що діють на підставі центрів: активізації наукових знань і бізнес-ідей, підготовки висококваліфікованих фахівців. Відмінність інноваційного кластера від інших форм економічних об'єднань полягає в тому, що організації кластера не йдуть на повне злиття, а створюють механізм взаємодії, що дозволяє їм зберегти статус юридичної особи і при цьому співпрацювати з утворюючими кластер іншими організаціями та за його межами. Пропонується виділити кластерну інвестиційно-інноваційну стратегію, яка включає в себе інноваційні та інформаційні стратегії у вертикально і горизонтально інтегрованих структурах з метою отримання економічного, соціального та екологічного ефектів в сільському господарстві. Активізації кластерних технологій в Україні сприятиме закріплення на законодавчому рівні діяльності кластерів.

Література:

1. Сетяева Е.Ю. Организационно-методическое обеспечение инвестиционных процессов и разработка программы инвестиционной деятельности предприятий пищевой промышленности // Экономика и строительство (Издание рекомендовано ВАК РФ). — 2010. — № 5.
2. Портер М. Конкуренция: пер. с англ. — М.: Изд-кий дом "Вильямс", 2005. — 608 с.

3. Відбулась презентація розвитку Вінницького переробно-харчового кластеру [Електронний ресурс]. — Режим доступу. — http://tarkas.com.ua/content/ukr/archiv/Vinnytsia_6.pdf

4. Семина Л.А., Алешина А.В. Кластер инструмент управления инновационной экономикой // Россия в начале XXI века: современные тенденции в экономике и управлении: матер. межвуз. науч-практ. конф. 17 февраля 2011 г. — Рязань: Изд-во Образов. Автономная некоммерческая организация высшего профессионального образования "Рязанский институт открытого образования", 2011. — С. 112—115.

References:

1. Setjaeva, E.Ju. (2010), "Organizational and methodological support of investment processes and develop a program of investment activities of the food industry", *Jekonomika i stroitel'stvo*, vol. 5.
 2. Porter, M. (2005), *Konkurencija [Competition]*, Vil'jamc, Moskow, Russia.
 3. "Presentation of Vinnitsa processing of food-cluster", [Online], available at: http://tarkas.com.ua/content/ukr/archiv/Vinnytsia_6.pdf
 4. Semina, L.A. Aleshina, A.B. (2011), "Cluster management tool innovation economy", *Materialy mezhvuzovskoj nauchno-prakticheskoy konferencii [Materials Inter-University Scientific Conference] Rossiya v nachale XXI veka: sovremennye tendencii v jekonomike i upravlenii. [Russia at the beginning of the XXI century: Current Trends in Economics and Management]*, Ryazan, Russia, pp. 112—115.
- Стаття надійшла до редакції 04.02.2014 р.*